

9

Milda no “UgunsGrēka”

Liktenīgā Milda

Mēs ar Ilzi dzīvojam netālu viena no otras, abas iepērkamies Vidzemes tirgū. Aktrise vienmēr redzama glīti uzpucējusies, gaudmīgā mētelī, elegantā cepurē – nu, tāda viņa ir. Taču reiz es Ilzi redzu sapnī – tērpušos garā, pelēkā, diezgan nošņurkušā “plašķī”, aizdomīga paskata cepuri galvā un milzīgām saulesbrillēm uz acīm. “Nuja,” sapnī es saku Ilzei, “tev jau nav miera nekur, jāmaskējas, lai nepazīst!” – “Saprotams,” atbild Ilze. “Es pat mašīnu nopirku – vismaz var paslēpties...” Kad Ilzei atstāstu šo sapni, viņa smejas kā kutināta: es un mašīna! Skolas gados gan mācījusies braukt ar *gruzoviku*, tas viņai nepavisam nav patīcis.

Uldis kādreiz zobojies: “Kad ejam abi pa ielu, pretimnācēji Ilzi sveicina, mani pat nepamana!” Ilze atgaiņājusies, ka tā nemaz neesot. “Pie vainas”, bez šaubām, seriāli.

Vispirms Ilze filmējās pašmāju ražojumā “Dzīvoklis”, ko veidoja divi Nacionālā teātra aktieri – Zigurds Neimanis un Voldemārs Šoriņš, vēlāk – “Neprāta cenā”, ko pēc kāda laika no LTV1 nopirka TV3 un pārdevēja par “UgunsGrēku”. (Lai gan Ilze arī pirms tam daudz ir sadarbojusies ar televīziju, galvenokārt piedalījusies bērnu raidījumos.)

Tagad Ilze, protams, kļuvusi tikpat populāra kā pārējie seriāla aktieri. Un, kā jau tas ar “ziepju operām” mēdz būt, skatītāji šo ekrāna dzīvi uztver attiecībā viens pret viens, tāpēc nekādas Ilzes Vazdikas nav, ir pavāre Milda, un cauri.

“Tas ir kaut kas traks,” Ilze purina galvu. “Pēdējos gados tik daudz skaistu lomu teātrī nospēlēts, bet cilvēkiem es esmu Milda... un nekas vairāk.”

Īstenībā tas ir tikai loģiski, jo televīzijai ir daudz plašāka auditorija nekā teātrim. Pēc pēdējiem datiem (2012), “UgunsGrēku” skatās 200 000 cilvēku. Nu, pēc sešiem seriāla dzīves gadiem, Ilze pie sava otrā es – Mildiņas – ir pieradusi. Nebrīnās, ja uz teātri atsūta puķu pušķi ar zīmīti – “Mildai”. Tieši seriālu varoņi jau kļūst par mūsu virtuālajiem draugiem, nevis šo lomu atveidotāji.

Jā, daudzi nāk pretī pa ielu un smaida, un Ilze saprot, ka viņi uzsmaida Mildiņai. Tad aktrise atsmaida pretī, un viss. Dažs pienākot klāt, sniedzot roku vai vienkārši noglāstot Ilzes mēteļa piedurkni. Protams, ne vienmēr šāda uzmanība ir patīkama, izveidojies pat zināms reflekss – tiklīdz kāds uz ielas apstājas, Ilzei šķiet, ka tūlīt nāks pie viņas.

Sākumā cilvēki tiešām nākuši uz ielas klāt un jautājuši arī par ēdienu gatavošanu. Vairākās intervijās Ilze skaidrojusi, ka dzīvē nepavisam tik saimnieciska nav, tomēr skatītāji neatlaižas. Sak, zinām, zinām, ka jūs sev ēdienus negatavojat, tomēr... un atkal tiek uzdots kāds jautājums par Mildiņas pieredzi virtuvē.

“Bet reiz manas klases meitenes no pamatskolas laikiem brīnījās: “Nemaz nezinājām, ka tu tik saimnieciska kļuvusi!” Toreiz gan es uzkļiedzu: “Vai gluži trakas esat kļuvušas?! Vai tiešām domājat, ka es visu to daru, par ko seriālā runāju?”” Ilze brīnās un dusmojas par tādu nesaprašanu.

Reiz Ilzei zvanījuši no Alojās cietes rūpnīcas un jūsmojuši, ka viņa likusi klāt kotletēm cieti! Tagad tādu recepti neviens vairs neziņot. Vai nevarot aizbraukt pie viņiem tikties ar strādniekiem un pie viena paskatīties, kā to cieti īsti gatavo. Un, protams, padalīties vēl ar kādām savām receptēm. Tad nu nācies atgādināt zvanītājam, ka viņš nerunā ar viesnīcas pavāri Mildu Upīti, bet gan ar aktrisi Ilzi Vazdiku

un ka viņas profesija nav šmorēšana ar cieti vai bez tās! Ilzei arī nav īpašas dzejas programmas, un viņa nedzied ģitāras pavadījumā – ar ko gan viņa būs interesanta Alojas cietes rūpnīcas ļaudīm?! Lai skatās vien seriālu!

Reiz kāda sieviete pienākusi klāt uz ielas un stāstījusi, ka viņas vecmamma gribot Ilzei dāvināt savu receptu burtņīcu. Nācies atrunāties, sak, – paldies, paldies, bet tā jau tikai loma, es pati šajā jomā neko nedaru!

Vairākas reizes esmu bijusi seriāla uzņemšanas vietā – kādreizējā gumijas apavu fabrikā “Sarkanais kvadrāts”. Tur uzbūvētas viesnīcas dekorācijas – gan vestibils, gan numuriņi, sporta zāle ar saunu un baseinu, kafejnīca un, protams, virtuve. Tajā nemanāmi rosās kāda sieviete, bet tā noteikti nav Ilze Vazdika. Ilze vēl sēž grimētavā un pošas ierakstam.

Pa īstam Mildas pienākumus seriālā veikusi rekvizitore Maija Ieviņa. Viņa patiešām labi gatavo ēdienu, un Maijas pārziņā tad arī nodots ledusskapis. Kad Milda ieiet kadrā, produkti jau ir sagatavoti, Ilzei atliek paņemt nazi, kaut ko griezt, kapāt, maisīt, lai pēc uzfilmētās epizodes visu turpat atstātu un dotos projām. Ilze to dara ar tādu aizrautību un tik profesionāli, ka patiešām liekas – tas ir viņas vaļasprieks un roka pamatīgi “iesista”.

Ilze stāsta, ka savā dzīvē ir strādājusi arī kafejnīcas virtuvē, un nevis kaut kad skolas gados vai jaunībā, bet deviņdesmito gadu sākumā. Aktieru algas tobrīd bijušas tik niecīgas, ka ar tām izdzīvot nebijis ko domāt. Tad nu abas ar kolēģi aktrisi Veltu Straumi rāvušās pa kafejnīcu “Osiris”, mizojušas kartupeļus. Tas tiešām neesot bijis viegli, jo kartupeļu bijis milzum daudz! Sāpējušas rokas un kājas... Un nekāds teātris tas vis nav bijis.

Visbiežāk cilvēki vēlas zināt, kas no Mildas ir pašā Ilzē. Tad viņa atbild: “Nekā cita – vienīgi figūra, kas iederas pie plīts!”

Ģimenes Ilzei nav, tāpēc viņa reti ko gatavo mājās. Mēģinājumu laikā paēd teātrī, pa ceļam kaut ko nopērk vakariņām un brokastīm. Zupuņu kādreiz uzvāra, bet ar pavārmākslu tomēr neesot nekā kopīga.

Taču ir ēdieni, kuri Ilzei garšo un kurus viņa prot itin labi pagatavot. Zupas vāra ar žāvētām ribiņām, kāpostus štovē labi trekņus un labprāt piecep klāt arī gaļu. Tā gatavojušas viņas mamma un vecāmamma, tāpat turpina arī Ilze. Nekādus buljona kubņus, tikai tīru mantu – tad arī garša ir gluži citāda!

Toties ne saldumus, ne kūkas, pat ne augļus Ilze neēd – viņai tie vienkārši negaršo. Tas izklausās neticami, tomēr tā ir patiesība.

Ēdienu gatavošana nav vienīgais temats, par ko skatītājs grib izrunāties ar iemīļoto seriāla varoni. Reiz Ilzei pienākusi klāt sieviete, saņēmusi rokas un teikusi: “Ar mūsu dēlu notika tas pats, kas ar jūsējo, arī viņš traģiski gāja bojā. Mēs ar vīru spriežam, ka jūs tāds pats liktenis piemeklējis...”

Toreiz Ilze jutusies drausmīgi – ne Ilzei ģimenes, ne dēls gājis bojā. Milda taču ir tikai loma, bet te – dzīvs cilvēks ar savu traģēdiju!

Vispār jau Ilze ir daudz tuvnieku aizvadījusi viņā saulē, zina, kas ir sēras, un viņai nav bijis grūti iztēloties, kā jūtas Milda, kad dēls gājis bojā. Seriālā aktrise dara savu darbu, bet dzīvē viņai šķiet, ka tas tomēr ir par traku – tik ļoti jaukt lomu ar aktieri...

Guadrā pūce un Lācene

“Tava balss regulāri ir skanējusi arī radio, vai ne?” reiz jautāju Ilzei Vazdikai.

“Jā, esmu darbojusies gan Radioteātra iestudējumos, gan raidluga,” Ilze atbild. “Un mācījusies apieties pat ar jaunajām tehnoloģijām!”

Izrādās, ka 2003. gada septembrī Latvijas Radioteātris iestudējis raidlugu “Skaņu meža pasaka”. Tās pamatā – Latvijas Mūzikas akadēmijas speciālista Edmunda Mickus izstrādātā interaktīvā interneta programma mūzikas mācīšanai jaunāko klašu skolēniem. “Skaņu meža pasaku” iemītnieki – lācis, vāvere, zaķis, ezis un citi zvēri un putni – dzīvo mežā. Viņi, stāstot par saviem piedzīvojumiem brīnumainajā mežā, iepazīstina bērnus ar mūzikas pasauli. Mūziku viņi iet mācīties pie Guadrās pūces.

Varat minēt, kurš šajā lugā spēlēja Gudro pūci. Protams, Ilze Vazdika!

Aktrisei, kura bērnu raidījumos spēlējusi gan Lāceni, gan Rūķu mammu, šī bija gluži jauna pieredze. Nevis tēlošanas prasme, bet gan tehniskas iemaņas bija nepieciešamas. Ilzei nebija nācies ierakstīt savu balsi datorā! Gudrā pūce māca bērniem mūzikas terminoloģiju, un aktrise Ilze atzīstas, ka “pusi no tā, ko runājusi, pati nav sapratusi”. Šis darbiņš bijis ļoti sarežģīts, taču Ilze nešaubās, ka mūsdienu gudrie bērni ļoti labi raidījuma saturu uztvēruši un sapratuši.

Uldis esot uzskatījis, ka režisori Ilzei piedāvā tikai viena tipa komiskās lomas, lai gan viņa varētu nospēlēt daudz plašāku repertuāru. (Un dzīve to pierāda!) Bet Ilze vienmēr domājusi citādi – jādara tas, kas labāk padodas. Nav jārušinas pa dārzu, ja tas nepatīk, nav jānoņemamas ar ēdiena gatavošanu vai šūšanu, ja tas nešķiet aizraujoši. Un tāpat ir teātrī. Kāpēc gan nespēlēt lomas, kas padodas?

Var jau piekrist, lai gan mēdz būt arī citāda pieredze, piemēram, Ilzes kursabiedrene Olga Dreģe, arī kolēģe Ausma Kantāne un citi aktieri iepriecinājuši skatītājus ar komiskiem tēliem, lai gan par viņu amplituā uzskatītas varoņlomas. Bet ne vienmēr tas izdodas. Gadās, ka režisors mēģina lauzt aktieri, cenzdamies ietilpināt viņu pretēja rakstura Prokrusta gultā, un, ja iecere neizdodas, tad zaudētāji ir visi – bērns piedzimst nedzīvs. Tomēr pēdējos gados Ilze tā klusīnām sapņo par kādu īsti “zupīgu” sievu...

Psihoterapeite?

Milda seriālā ir arī tāda kā vietējā psihoterapeite. Pie viņas nāk ļaudis, lai pastāstītu par savām problēmām, par mīlas lietām. Seriāla skatītāji jau gan zina, ka pati pavāres kundze arī labprāt apspriež vietējos jaunumus mīlas un citās frontēs. Galvenokārt – ar savu vedeklu Zentu, ko spēlē Regīna Devīte.

Dzīvē Ilze ir pilnīgs pretstats Mildai arī šajā ziņā – viņa ir pietiekami noslēgta, nekad nejaucas citu cilvēku dzīvē. Viņa nemaz

negribētu, lai kāds nāk pie viņas “sirdi kratīt” vai padomu prasīt. Tas pats ar mīlestības būšanām. Ilze teic, ka viņa nespēj ne pakļauties, ne pakļaut citus, varbūt tāpēc arī dzīvē palikusi viena. Nav sastapusi “īsto, vienīgo”. Ja tāds būtu nācis pretī, tad arī apprecētos.

Ilze vairākkārt teikusi, ka nav kinoaktrise, ka, atšķirībā no brāļa, viņai labāk patīk darboties uz skatuves. Parasti Ilze negrib skatīties uz sevi ekrānā, jo tas nav kā teātri, kur to, kas nepatīk, var mēģināt labot nākamajā izrādē. Filmā viss ir kā akmeni iecirsts – uz mūžīgiem laikiem.

Arī darbojoties seriālā, aktieriem ļoti jākoncentrējas, lai īsā laikā iemācītos tekstu, noskaņotos lomai. Ne vienmēr var paspēt tekstu perfekti apgūt, tāpēc reizēm iznāk pielikt kaut ko no sevis. Tomēr jādoma līdzi, kāda ir Mildas leksika, jo nedrīkst aizmirst, ka viņa ir bijusī skolotāja, viņas valodai jābūt literāri pareizai. “Reizēm man atļauj kādu vārdu neteikt, ja man šķiet, ka Mildai tas nepiedien,” saka Ilze.

Dažkārt filmējamā epizodē teksta mēdz būt daudz, taču tempi ir tādi, ka nākas iztikt bez mēģinājuma. Visi, kam epizodē jābūt, ierodas, nogrimējas, vienreiz izrunā, ko un kā darīs, un viņus tūdaļ filmē.

“Tajā brīdī galvā tikai viena doma – nesajaukt tekstu!” saka Ilze. “Jo negribas taču, lai manis dēļ pārtrauc filmēšanu un sāk visu no gala.”

Jautāju, vai pati arī skatās seriālu.

“Ja ir laiks, ja esmu mājās, tad paskatos, lai redzētu, kas nav izdevies, un nākamreiz nepieļautu tās pašas kļūdas. Uz sevi no malas skatīties ir briesmīgi! Atceros, ka sākumā visi teica: pārējie cilvēki kā cilvēki, bet es gan biju šausmīgs/šausmīga! Kad ieraudzīju sevi kadrā, spēju tikai novaidēties: ak Kungs Pestītāj!

Nu jau seriālam desmitā (!) sezona (7 gadu laikā), un Ilze ir pieradusi reizēm “dzīvot Mildas ādā” – kur tu liksies?

“Paldies Dievam, ka Milda nav komiska loma,” saka Ilze. “Lai gan Milda ir optimiste, tomēr esmu tēlā ievilkusi arī pa kādai traģiskai stīgai...”

Ko nozīmē “iedzīvoties” Mildas lomā, esmu izjutusi arī es. Strādājot pie grāmatas par seriāla “UgunsGrēks” Zentu – aktrisi Regīnu

Devīti –, izdomājām tādu jociņu: es pārgērbos par Mildu (ar Ilzes Vazdikas atļauju, protams!), un mēs sarīkojām nelielu fotosesiju. Vēlāk, pārskatot bildes, skaidri redzēju, kuras ir tās manas sejas izteiksmes un pozas, kas nav raksturīgas Ilzes Vazdikas Mildai... Neiznāks no manis aktrise, neiznāks!

Ja runājam par Ilzes lielo popularitāti, tad gribu celt priekšā vēl kādu amizantu stāstu. “UgunsGrēka” filmēšana, kā jau rakstīju, notiek Ķengaragā. Ilze pie Operas iekāpj 7. tramvajā, līdz ar viņu satiksmes līdzekli ieraušas kāda kundze ar vairākiem saiņiem. Ieraudzījusi Ilzi, kundze iesaucas:

“Vai! Cik smuks mētelis! Nu man tak šitādu taisni vajag!”

Ilze ap to laiku tieši gudrojusi, ka vajadzētu iegādāties jaunu mēteli, tāpēc atsaukusies: sarunāsim, un es jums atdošu to mēteli! Kundzei nākamajā pieturā bijis jākāpj ārā, taču braucot paguvusi izstāstīt, ka ir no Ventspils, kur dzīvojot divatā ar vīru; dēls gājis bojā. Un iedevusi Ilzei savu telefona numuru.

Tā nu aizsākusies Ilzes draudzība ar Valdu no Ventspils.

“Viņa droši vien skatās seriālu?” ieminos.

“Neko viņa neskatās! Viņai nebija ne jausmas, kas es esmu!” Ilze smejas. “Valdu interesēja tikai mans mētelis. Viņa ir par mani garāka un tievāka, tāpēc mētelis galu galā bija par lielu. Jautāja, vai jādod atpakaļ? Teicu: “Pasarg Dievs!” Tad atdošot kādai tur paziņai – tai būšot kā uzliets.”

“Nu, un ko teica tava draudzene, kad uzzināja, ka esi aktrise?”

“To viņa tik drīz nemaz neuzzināja, jo, kolīdz es ieminējos: “Tu jau vari mani redzēt...”, tā Valda mani pārtrauca ar kādu no stāstiem par savām vai vīra Gunāra slimībām. Bijām ar viesizrādi Ventspilī, tad jau nosēdināju abus, lai skatās!”

Bet draudzība turpinās – Valda ved Ilzei pašas gatavotus konservus un citus gardumus, Ilze atkal sagādā šo to citu, kas var noderēt, palīdz nopirkt zāles – tāds īsti mūsdienīgs variants. Lai arī cik eleganti mēs esot tikuši pāri krīzei un lai nu kā visai pasaulei mute vaļā par mūsu gudrību, – ja cits citam nepalīdzēsim, kā tik vien varam, tad dzīvību neizvilksim.